

کلیات قصور و تخلفات پزشکی

دکتر کامران سلطانی

متخصص پزشکی قانونی، معاون آموزشی مرکز تحقیقات

پزشکی قانونی

کادر پزشکی در برابر قانون

۱- تخلفات پزشکی (انتظامی - انضباطی و اداری)

۲- جرایم پزشکی:

الف- جرایم خاص: افشاء سر حرفه‌ای - سقط جنین غیرقانونی -
صدور گواهی خلاف واقع

ب- قصور و تقصیر پزشکی

۳- موارد مربوط به تعزیرات حکومتی

تخلفات پزشکی

عدم رعایت موازین علمی و مقررات پزشکی، آیین نامه ها و دستورالعملهای مربوطه (صرف نظر از بروز صدمات و عوارض)

انواع تخلفات پزشکی

۱- تخلفات انتظامی

۲- تخلفات اداری

تخلفات انتظامی

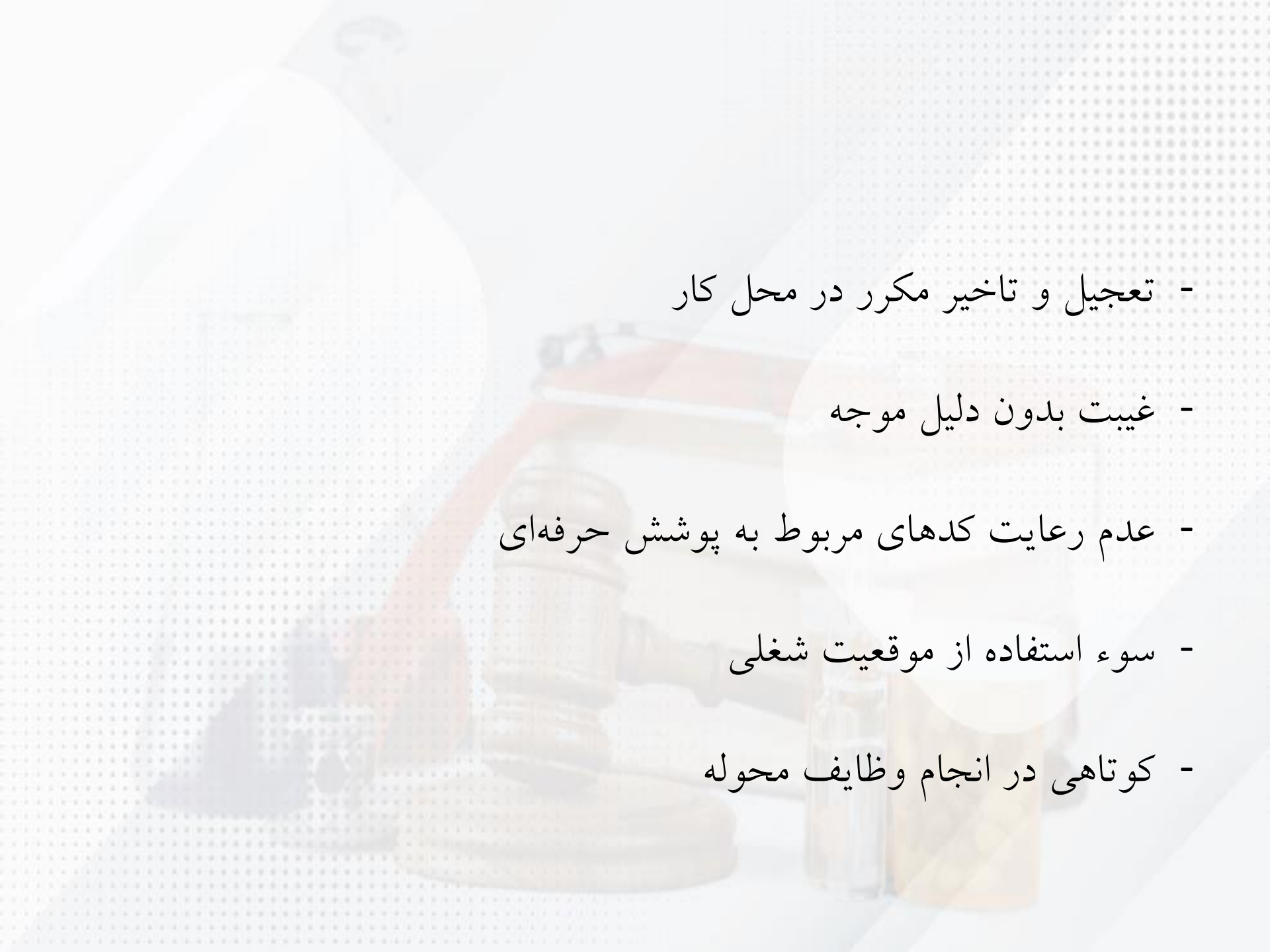
- ۱- عدم رعایت مقررات و آیین نامه انتظامی نظام پزشکی
- ۲- عدم رعایت آن موجب رسیدگی در نظام پزشکی (هیات های انتظامی) است.
- ۳- مجازات ها انتظامی است.
- ۴- قابل بیمه شدن نیست.
- ۵- لازم نیست که صدمه و عوارض بوجود آمده باشد.

مثال تخلف انتظامی :

- عدم رعایت رفتار و اخلاق حرفه‌ای (مانند افشاء اسرار بیماران)
- ارجاع بیمار از بخش دولتی به بخش خصوصی
- عدم رعایت آیین نامه‌های مربوط به سر نسخه، تابلو و تبلیغات
- پذیرش بیمار بیش از توانایی فرد
- گرفتن هزینه خارج از حدود تعرفه‌های مصوب

تخلفات اداری

- ۱- عدم رعایت مقررات و آیین نامه های مربوطه اداری است
- ۲- عدم رعایت آن موجب رسیدگی در هیات های رسیدگی به تخلفات کارکنان است
- ۳- مجازات ها اداری است
- ۴- لازم نیست که صدمه و عوارضی بوجود آمده باشد

-
- تعجیل و تاخیر مکرر در محل کار
 - غیبت بدون دلیل موجه
 - عدم رعایت کدهای مربوط به پوشش حرفه‌ای
 - سوء استفاده از موقعیت شغلی
 - کوتاهی در انجام وظایف محوله

تعریف جرم

هر نوع فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد.

سؤال = آیا اقدامات پزشکی جنبه جرم دارند؟

ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی

... ارتکاب رفتاری که طبق قانون جرم محسوب می‌شود، در موارد زیر قابل مجازات نیست:

ج- هر نوع عمل جراحی یا طبی مشروع که با رضایت شخص یا اولیاء یا سرپرستان یا نمایندگان قانونی وی و رعایت موازین فنی و علمی و نظامات دولتی انجام می‌شود. در موارد فوری اخذ رضایت ضروری نیست. بنابراین اقدامات پزشکی به توجه به موارد ذیل جرم محسوب نخواهد شد.

مشروع باشند

همراه رضایت باشند

موازین فنی و علمی و نظامات دولتی رعایت شده باشند.

جرائم پزشکی

برخی از موارد در قانون در زمینه های مد نظر قانون گذار جرم تلقی شده و در حیطه امور پزشکی دارای مجازات مشخص است:

- ۱- سقط جنین
- ۲- صدور گواهی خلاف واقع
- ۳- افشاء اسرار پزشکی

تعریف واژه قصور

فرهنگ دهخدا: فروماندن - عاجز گردیدن - کوتاه آمدن
پس آیا معنی قصور پزشکی به معنای فروماندن در امور پزشکی
است؟

چگونگی احراز قصور و تقصیر

پزشک یا کادر پزشکی در خصوص تشخیص، درمان یا مراقبت از بیمار وظیفه داشته باشد.

موازن علمی و فنی و نظامات مرتبط با شرایط بیمار رعایت نشده باشند.

صدمه‌ای (جانی، عضوی) متوجه بیمار شده باشد.

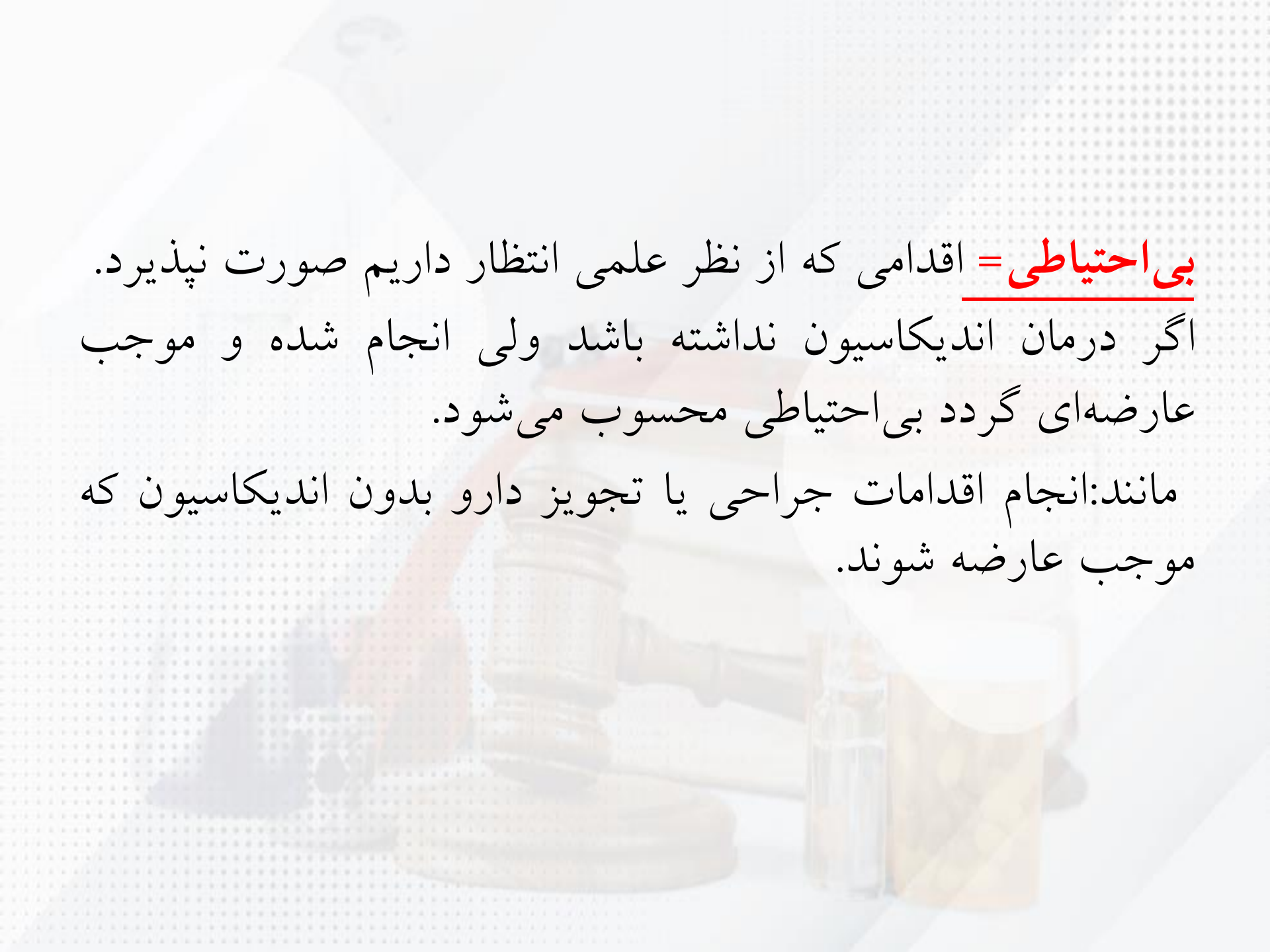
بین موارد فوق رابطه علت و معلولی وجود داشته باشد.

مثال:

مانند به جاماندن وسایل جراحی در محل جراحی در بدن بیمار
یا مرگ بیمار به دنبال تزریق خون نامتجانس
بنابر این تخلف در امور پزشکی به شرطی می تواند قصور محسوب گردد
که موجب مرگ یا آسیبی شده باشد.

ماده ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی

تحقق جرایم غیر عمدی منوط به احراز تقصیر مرتکب است تبصره- تقصیر اعم از بی احتیاطی و بی مبالاتی است. مسامحه، غفلت، عدم مهارت و عدم رعایت نظامات دولتی و مانند آنها، حسب موارد از مصادیق بی احتیاطی یا بی مبالاتی است.

بی احتیاطی = اقدامی که از نظر علمی انتظار داریم صورت نپذیرد.
اگر درمان اندیکاسیون نداشته باشد ولی انجام شده و موجب عارضه‌ای گردد بی احتیاطی محسوب می‌شود.
مانند: انجام اقدامات جراحی یا تجویز دارو بدون اندیکاسیون که موجب عارضه شوند.

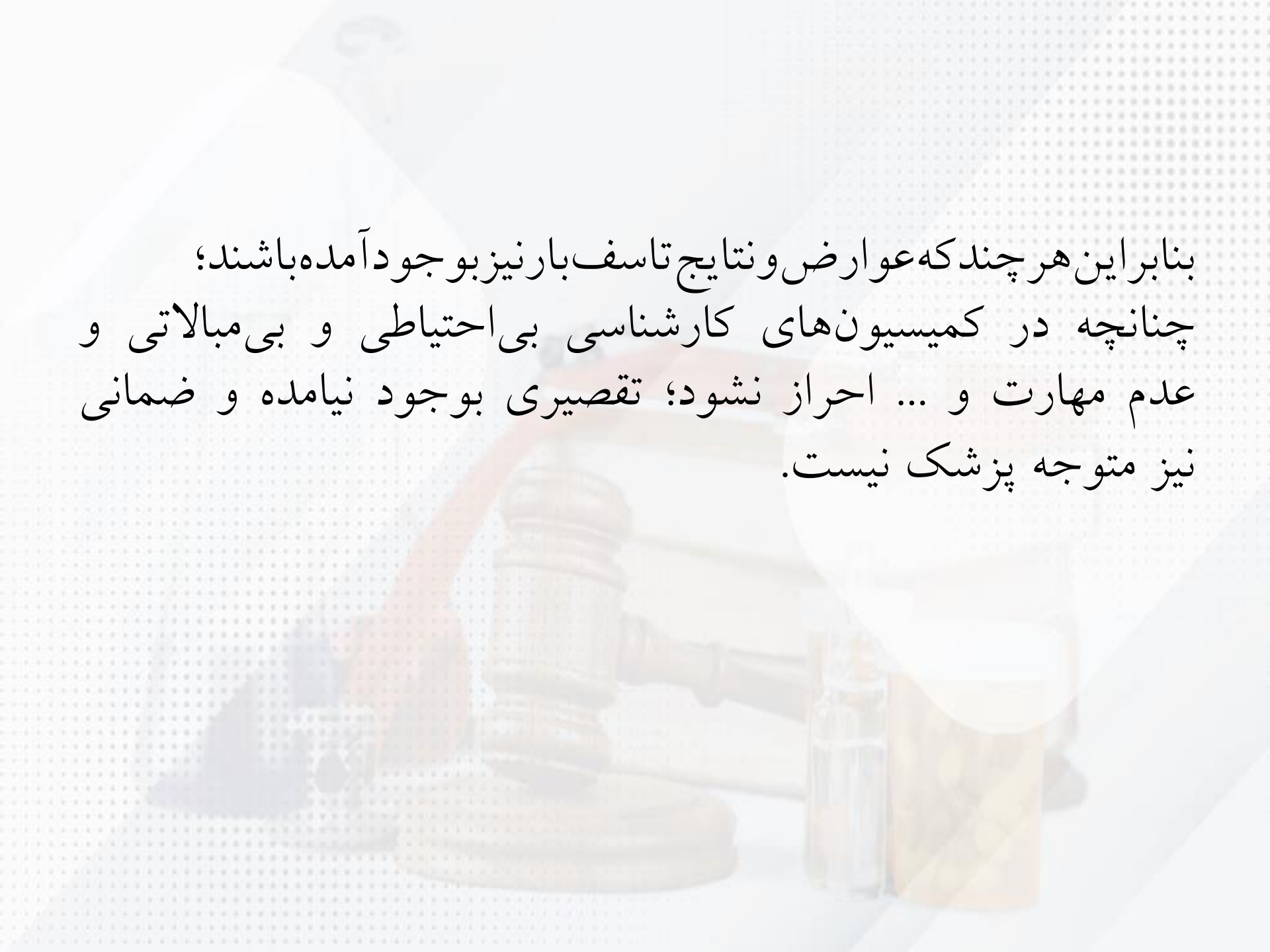
بی‌مبالاتی = اقدامی که از نظر علمی انتظار داریم صورت گیرد ولی انجام نشده و موجب عارضه شده است.

اگر اقدامات تشخیصی قبل از درمان صورت نپذیرد و به همین علت (تشخیص ناقص) عارضه‌ای بوجود آید بی‌مبالاتی محسوب می‌شود.

مانند: نگرفتن شرح حال از بیمار یا عدم انجام آزمایش و بررسی لازم قبل از اعمال جراحی که منجر به عارضه شوند

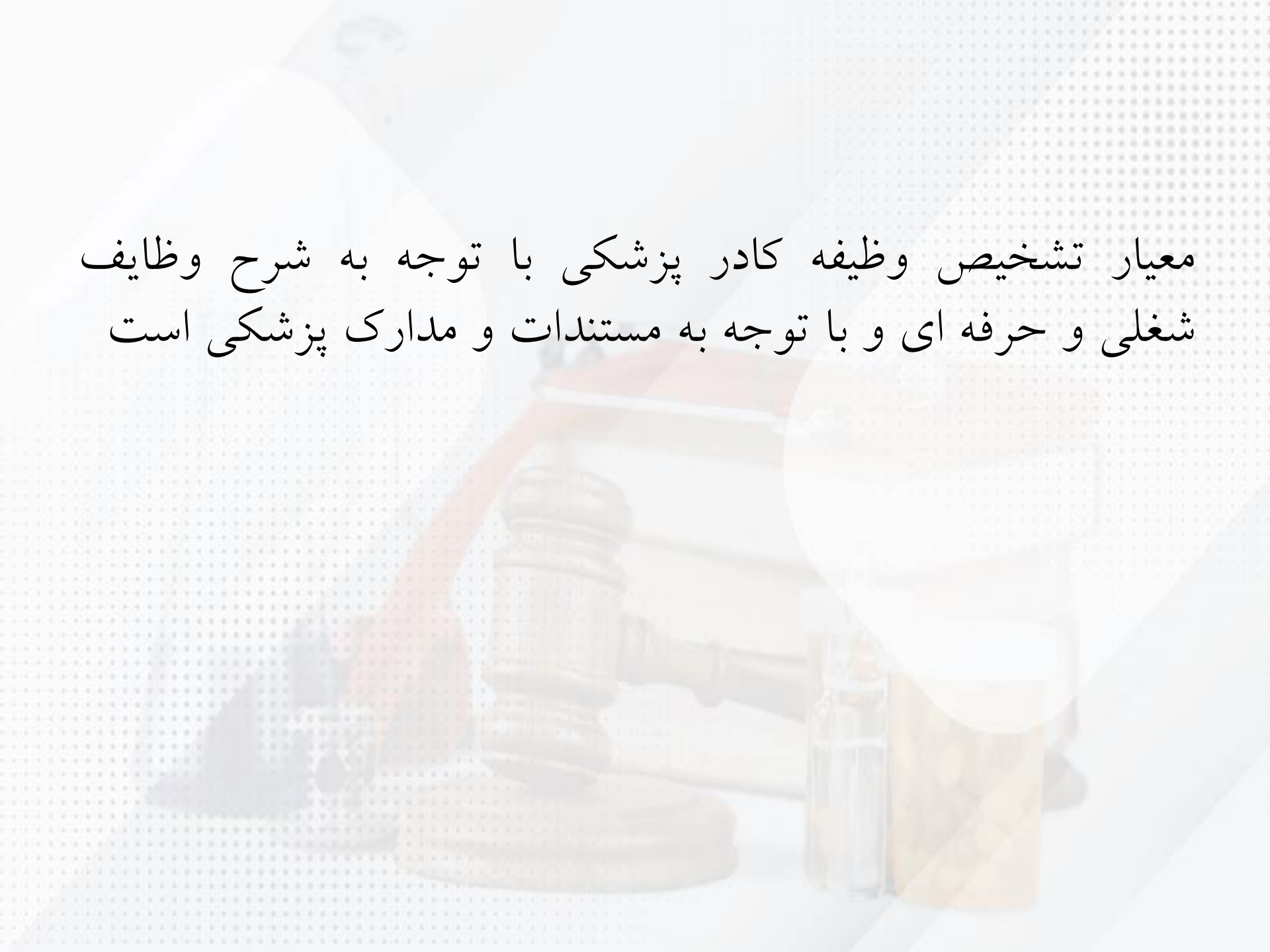
عدم مهارت = از نظر علمی (دانش) یا عملی (مهارت) فرد توان کافی برای تشخیص و درمان نداشته باشد و موجب عارضه شود.
مانند: عدم توان علمی و مهارتی در انجام پروسیجرهای زیبایی در ناحیه صورت

عدم رعایت نظامات = به شرط آنکه عدم رعایت نظامات مقررات
مصوب وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موجب
عارضه‌ای شود، تقصیر محسوب می‌شود.

بنابر این هر چند که عوارض و نتایج تاسف بار نیز بوجود آمده باشند؛
چنانچه در کمیسیون های کارشناسی بی احتیاطی و بی مبالاتی و
عدم مهارت و ... احراز نشود؛ تقصیری بوجود نیامده و ضمانتی
نیز متوجه پزشک نیست.

معیار تشخیص وظیفه کادر پزشکی با توجه به شرح وظایف
شغلی و حرفه ای و با توجه به مستندات و مدارک پزشکی است

جایگاه صلاحیت حرفه‌ای در بحث قصور و تقصیر پزشکی چیست؟

در قانون کشور ما تا زمانی که کمیسیون ویژه تعیین صلاحیت حرفه‌ای در نظام پزشکی با کمک وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی اقدام به تعیین محدوده‌های صلاحیت حرفه‌ای ننماید.

هر پزشک یا دندانپزشک در حیطه فعالیت‌های پزشکی یا دندانپزشکی صاحب صلاحیت است.

سوال - در مورد پزشکی که در یک حیطه تخصصی صرفاً آموزش‌های پایه دوره عمومی را دیده در کمیسیون‌های مربوطه چگونگی کارشناسی صورت می‌گیرد؟

صرف‌نظر از نداشتن مدارک تخصصی، چنانچه پزشک مرتکب بی‌احتیاطی و بی‌مبالاتی نشده باشد و عدم مهارت او نیز با توجه به شیوه برخورد با بیمار و سیر اقدامات تشخیصی و درمانی (وفق مدارک بالینی و آزمایشگاهی) نیز احراز نگردد نمی‌توان گفت قصور یا تقصیر اتفاق افتاده است.

تفاوت قصور و تقصیر چیست؟

از نظر کاربردی و تبعات قانونی در قانون مجازات اسلامی تفاوتی وجود ندارد. از نظر فقهی و جنبه‌های معنوی ارتکاب جرم معتقدند که در قصور پزشکی هیچگونه عمدی وجود ندارد ولی در تقصیر گفته می‌شود تا حدودی عنصر عمد در ارتکاب بی احتیاطی و بی‌مبالاتی و ... وجود دارد.